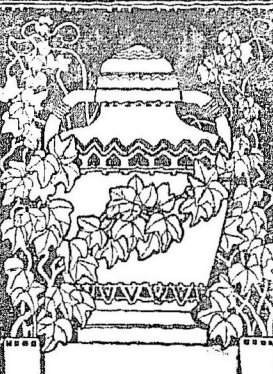

	HAMVASZTÁS A FAKULTATIV HALOTTHAMVASZTÁS ESZMEJÉT TERJESZTŐ FOLYÓIRAT:			
Megjelenik július és aug. kivételével minden hó végén. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II., Zsigmond-u. 10. Telefon 81—02. Postachequeszámla: 19072.	SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;"> Dr. WILHELM FRIGYES ÜGYVÉD FELELŐS SZERKESZTŐ. </td> <td style="width: 50%; text-align: center;"> PAP SÁMUEL AZ „ORSZ. HALOTTHAM- VASZTÓ EGYESÜLET” TITKÁRA. TÁRSSZERKESZTŐ. </td> </tr> </table>	Dr. WILHELM FRIGYES ÜGYVÉD FELELŐS SZERKESZTŐ.	PAP SÁMUEL AZ „ORSZ. HALOTTHAM- VASZTÓ EGYESÜLET” TITKÁRA. TÁRSSZERKESZTŐ.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona Egyes szám ára 40 fillér Hirdetések díjszabás szerint.
Dr. WILHELM FRIGYES ÜGYVÉD FELELŐS SZERKESZTŐ.	PAP SÁMUEL AZ „ORSZ. HALOTTHAM- VASZTÓ EGYESÜLET” TITKÁRA. TÁRSSZERKESZTŐ.			

TARTALOM: Bogáti Adolf: Papok a halotthamvasztásról. — A farkasréti temető rendezése. — Szentléleki Ferenc: Próza és költészet. — Bel- és külföldi hírek. — Közgazdasági hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Hamvasztás.

Január 1-én új előfizetést nyitottunk a „Hamvasztás”-ra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek előfizetése december végén lejárt, szíveskedjenek a megújításról gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább. — A „Hamvasztás” előfizetési ára egy évre 4 korona.

Papok a halotthamvasztásról.

Harmadik közlemény.

Irta: H. Kirchsteiger, r. k. plébános (Salzburg.)*

A világon annyi tömérdek baj és szerencsétlenség ér minket és épen mi osztrákok politikailag és gazdaságilag oly rosszul állunk, hogy teljesen feleslegesnek látszik, ha a bajt és a gondokat még szándékoznak is növesztik. De az államnak és az egyháznak ehhez szabadalma van. Csak két dolgot akarok itt felemlíteni: az elvárt katolikusok ügyét és a halotthamvasztás elleni küzdelmet. Az egyház és az állam épen ebben a két kérdésben karöltve járnak el, mintha bizonyítani akarnák, hogy Ausztriában a kulturkérdéseket csak száz évvel később oldják meg, mint más országokban. Ausztriának száz évvel vissza kell maradnia, s ha e miatt az állampolgárok százezrei szenvednek vagy tönkremennek is.

*) Ezt az érdekes cikket a „Phoenix”-ból vettük át. Eddig nem kaptunk értesítést arról, hogy milyen büntetésben részesült ez a kitérő pap. (Szerk.)

A két fentemlített kulturkérdés oly szoros összefüggésben áll egymással, hogy az első, Ausztriában épített krematoriumban először a mielővénhedt polgári házassági jogunkat kell elhamvasztani. Vajon megérjük-e azt? Én alig. S még sem akarnék hiába élni. Ha az egyház és az állam azt a szabadalmat élvezi, hogy az embereket boldogtalanokká tegyék, akkor nekem is megvan az a saját privilégiumom, hogy az embereket boldogítsam. Egy magától az Istentől eredő szabadalom ez, melyet mint az ő papja, — s nincs az a hatalom, mely elvenné tőlem azt a szabadalmat, — pappá való felszentelésem szentsége által nyertem. A szabadalom, hogy szent kötelességem teljesítésében az embereket a szentségekben részesítek, megáldjam és boldoggá tegyem, amennyiben arra tisztán vallási és papi cselekedetek képesek.

Sok százan igazolják, hogy a házasság révén oly boldogok lettek, mint amilyen Ausztriában lehetséges. De nemcsak a megtagadott

válás teheti tönkre az emberek életboldogságát, — a halál is gyakran egy ádáz ellenség, mely széjjeltépi a szeretet legszentebb kötelékeit. S épen a fájdalom ebben az órájában a legjobb vigasztalás, ha a halál után a szent vallás áldva lép be a halotti szobába és a halált megfosztja mérges fulánkjától, midőn a gyermekeknek, a hitvesnek, a szülőknek az eget mutatja a viszontlátásra való reménységgel, midőn a vallás elküldi papjait, hogy a keresztény tetemét felszenteljék a Krisztusnál való viszontlátásra és a könnyektől áztatott koporsót az egyház szentelt vizével is behintse és imádságokkal az elhunyt lelkét felsegítsék oda, ahová a szent avatás is felszáll.

Ezt az utolsó vigasztalást, ezt az utolsó segítséget azonban megtagadja a római egyház mindazoktól az elhalt keresztényektől, akik az égi dicsőségnek szánt testüket nem engedik át a férgek lakomájára, hanem azt, akár az aranyat a tűzben, mintegy megolvasztatni akarják.

Azokhoz az okokhoz, a helyekre az egyház szigorú tilalmát támasztja, majd talán későbbben egyszer visszatérek; ma csak annyit kell kijelentenem: vagy — vagy. A holttest egyházi beszentelése a halott részére vagy hasznos, halhatatlan lelkének a megváltása, — akkor épenséggel gazság, melyet az elhunyt embertáron elkövetnek, kegyetlenség, ha lelkét szenvedni hagyják, tőle az utolsó áldást megtagadván. Vagy az ellenkező eset forog fenn, s akkor csak üzlet, ha más esetekben, amidőn a tetemet a férgek számára beszentelik, a papok ezért az áldásért a jó fizetést zsebre vágják.

Meggyőződéseim szerint az első eset forog fenn: minden tekintetben — akár így, akár úgy legyen — egy drága, kedves halott hátramaradottainak nagyon kellemetlen lehet, ha holttestét harangzúgás és zsolozsma nélkül, papi áldás nélkül kiviszik abból a házból, melyben mint katolikus élt és meghalt.

És épen ez az oka, ahogy meggyőződtem, amiért igen sokan a halotthamvasztástól visszariadnak.

De Istenemre mondom, a seb, melyet a halál okozott, máris eléggé mély, úgy hogy több mint irgalmatlanság, ha a halál fulánkját

még mélyebbre benyomják azáltal, hogy az elhamvasztásra szánt holttesttől megtagadják a papi beszentelést. Ebből az okból és csakis ebből az okból indít engem a keresztény irgalmasság a következő sorokra, e nyilatkozatra: Hogy mint Isten papja, mint katolikus pap a legnagyobb készséggel hajlandó vagyok, mindazokat a katolikus halottakat, kik a halotthamvasztás mellett döntöttek, az utolsó áldásban keresztény katolikus szokás szerint részesíteni. Nagyon is jól tudom, hogy ezért az áldásért csak átokban lesz részem, átokban azoktól, akik még az elhunyt embertársaik számára sem akarnak áldást osztani; tudom, hogy emiatt igazi örömmel azt akarnak számomra elkészíteni — ha még lehetséges volna — amit a másiktól makacsul megtagadnak: az elégetést. Csak azzal a különbséggel, hogy elevenen. S minthogy ez már lehetetlen, azért rövid életemet csak arra akarom szentelni, hogy mindenkivel, amennyiben öreg korom és gyenge erőm megengedi, jól tegyek, mint ember és lelkész.

Fordította: Bogáti A.

A farkasréti temető rendezése.

A Farkasvölgy és környékének egyesülete megbízásából Dr. Bognár Mátyás ügyvéd részletes munkatervet dolgozott ki, amelyet a választmány szíves határozatából nekünk is megküldött. A népszerűen megírt tanulmány apróra ismerteti ennek a budai hegyvidéknek páratlan természeti szépségeit és ázsiai elhagyatottságát. Kifejti azután, hogy miképpen lehetne segíteni ezeken az állapotokon, utvonalak szabályozásával, közlekedési eszközök forgalombahozatalával, a turista sport támogatásával, a közbiztonsági szolgálat megerősítésével, gyümölcs és gyógynövény termesztésével, az építési szabályrendelet módosításával, a szellemi élet művelésével és népműveléssel. Mindeme gyönyörű programmal a megvalósulása elé azonban egy olyan akadály hárul, amelynek leküzdésére alakult elsősorban az egyesület. Lehetetlenné teszi ugyanis a vidék további kulturális kifejlesztését a főváros, ha megvalósítja azt a tervét, hogy a Farkasréti temetőt mintegy 30 holddal kifejleszti és ezzel ennek a területnek egy igen jelentékeny részét elértékteleníti. Ezen terv ellen küzd az

egyesület teljes joggal és mi, akik elvileg is perhorreskáljuk a községek azon eljárását, hogy legértékesebb ingatlanukat temetők céljaira kötik le és ezzel városgazdasági szempontból valósággal öngyilkos politikát követnek (l. a kerepesi temetőt, amely a városszívében 12.000.000 K^{ny} területet tart lekötve) őszintén kívánjuk, hogy küzdelme sikeres legyes. Az előterjesztésből kiemeljük a következő részt:

Erélyes és állandó tiltakozás az ellen, hogy a Farkasréti temető ezen a helyen tovább terjesztésék. Mert a temető tovább terjedése, akár Budáors irányában, akár pedig a Svábhegy irányában, ennek a vidéknek, mint nyaraló vidéknek és lakóhelynek a további fejlődését egyenesen egyszer és mindenkorra megakasztaná.

Javasoljuk tehát, hogy a főváros tanácsához a választmány azonnal memorandumot terjesszen be, a melyben a temető további terjeszkedése ellen óvást emelünk.

Óvásunk támogatandó azzal az indokkal, hogy a temető a vidék nyaralószerű kiképezését megakasztja: támogatjuk továbbá közegészségi indokkal, mert a talaj itt vizet át nem eresztő agyag talaj — így kénytelenek a talajvizet nyílt árokba levezetni. Kérjük, hogy a temető most kifolyó talajvize egy cementfalazatu emésztő gödörbe felfogassék és csak megfelelő fertőtlenítési eljárás után továbbíttassék ki nyílt, esetleg fedett csatornába.

Indítványozzuk, hogy ez a memorandum megküldessék támogatás végett a Nagyméltóságu Belügy és Földmívelésügyi miniszteriumoknak, kérésvény kíséretében a kelenföldi kaszinónak, az I. ker. Szabadpolgárok körének, a IV. ker. Saskörnek, a VI. ker. Demokrata körnek, a Halotthamvasztók Országos Egyesületének, végül a napisajtó képviselőinek.

Fölterjesztés intézendő a Főváros tanácsához, hogy intézkedjék a Farkasréti temető befásítása iránt, hogy a kérdéses terület temető jellege kerti jellegűvé változtassék, hogy a környékbeli magasabb pontokról nézve a temető parknak lássék.

Hivatkozhatunk e tekintetben saját tapasztalatunk szerint a külföldi példákra, hol a temetők akként vannak megépítve, hogy közvetlen közelből sem látni azok temető jellegét. Példának említhetjük a Hamburg—ohlsdorfi temetőt, amelyről a kertészeti lapok 1910. évi 4. sz. is megemlékezik. Az ilyen temető nem az elmulásra, hanem a természet gyermekei a fák, virágzó cserjék, rhododendronok, mesterséges patakok és ezeken tenyészített vizinyphák között nem a megsemmisülésre, hanem az örök természetbe olvadásra, a virág illat és a madárdal között — az átváltozásra; a megnyugvásra, szóval érzékeinkkel és eszünkkel

átfogható — örökkévalóságra emlékeztetnek.

Következésképp indítványozzuk, hogy jelen memorandumunkat az Országos Kertészeti Egyesületnek (IV., Koronaherceg-utva 16. sz. a.) megküldjük azzal a kéréssel, hogy a Farkasréti temető rendezésére vonatkozó konkrét javaslatokat megtegye és memorandumunkat erkölcsi támogatásban részesítse.

Próza és költészet

Irta: Szentléleki Ferenc.

Március hó 21-ikével a tavasz veszi kezdetét. Tavasz! E szó hallatára szívem, lelkem, bensőm, egész lényem jól eső érzéssel telik meg, oly érzéssel melyet kimondani, leírni nem tudok, képtelen vagyok. Mintha újjá születnék, mintha a boldogság, az öröm, a vigság mámorában tengerében fürödnék, usznék, mintha az ut, melyet végig kell járnom: telve volna illatos, szebbnél-szebb nyíló virágokkal, melyen oly könnyű menni, nincs nyom a lábat sértő kavicsnak, kőnek, tövisnek.

Nem is csodálom, ha a tavasz közeledtekor a költők, írók ajakán felhangzik, felcsendül, előtör ennek a szép évszaknak dicsőítése, mert valóban a természet újjászületése, felébredése csak dicsőítést érdemel.

Ennek a szép évszaknak közeledtét, eljöveteletét azt hiszem kivétel majd mindenki várva-várja: Apraja, nagyja, ifju, öreg, hisz ki nem örül annak, hogy kint a természet szabad ölen magába szívhatja ismét az ózondus levegőt s a természet hatalá után újból viszontláthatja annak feltámadását: újjászületését.

S amikor a tavasz kezdetének dátumához március hó 21-éhez közeledünk, hálát adok annak a hatalmas, mindenható és mindentudó nagy Mesternek: Az Istennek, hogy újból megengedte annak megérhetését és úgy, de úgy szeretném, ha a természet feltámadásának, újjászületésének, újra ébredésének szép évszaka: a tavasz örökké tartana, soha el nem múlna! . . .

Ámde, sajnos, semmi sem tart örökké!

Mikor az évszakok folytonos egymásutáni jövetelét, távozását látom, eszembe jut maga az ember. Igen, az ember, a föld disze és koronája, Istennek legszebb teremtménye.

S miért ép az ember? Hisz az Istennek más alkotása is van? Miért nem az állat a növény? Mert az ember nemcsak éke, disze, koronája a földnek, hanem mert észszel, hallhatatlan lélekkel is rendelkezik, mely felemeli, kiemeli a többiek sorából.

A mi életünkben is szerepel a négy évszak: az ember tavasza: a csecsemőkor, amidőn édes

anyánk ölében vagy abban a puhára vetett bölcsőben pihenünk, alusznak édes mosolylyal ajkunkon, nem ismervén még az élet küzdelmét, szenvedését, amikor azok az ártatlan szemek rózsásszínű szemüvegen nézik és látják ezt az egész mindenséget, a nyár: amikor már kiléptünk az élet színpadára, hogy ott a nekünk kiosztott szerepünket eljátszuk, méltó gyümölcsöt hozván úgy annak a hazának, melynek gyermekei vagyunk, mint a társadalomnak; az ősz: amidőn kezdjük lassan-lassan észrevenni, hogy szemünk látása gyengülni kezd, kezünk, lábunk, egésztestünk reszket, arcunk ráncba vegyül, lehullanak az élet rózsái, hajunk őszül; a tél: amikor végkép elgyengülve, kimerülve már az örök pihenést várjuk: a halált.

És ez az idő mindnyájunknál elérkezik. Szegénynél ép úgy, mint gazdagnál, koldusnál épen úgy, mint a királynál. Az élet küzdelmeitől, szenvedéseitől, megváltó Mors Imperátor: mindenkinél tiszteletét teszi. Sokszor bejelenti jövetelét, sokszor váratlanul érkezik.

Ő az igazságos, a hatalmas Bíró, aki kivételt senkivel sem tesz. Aki az Ő Színe előtt megjeleNIK, legyen az bárki is, e földről távoznia kell, nincs többé maradása bárhogya is rimámkodik, esedezik, bármint is szeretné megtoldani legalább egy nappal, egy órával, egy perccel.

— Neked menned kell! — így szól Ő és parancsának engedelmeskedni kell. S e szóra ráteszi csontos kezét, rálehel a jéghideg leheletét, végigsujtja kaszáját s a gyarló ember, előtte sorjában hull, mint az érett gyümölcs a fáról, mint az érett kalász a mezőn, a szántóföldön.

A távozó ember testéből kiszáll a halhatatlan lélek, elmegy egy más világba, a felhőkön a csillagokon túli birodalomba, a test pedig bomlásnak indul, elrothad, férgek táplálékává lesz. Ameghalás által a szem lecsukódik az örök álomra, a szív, mely szeretni és gyűlölni tudott, nem dobog többé, elnémul az ajk örökké, a test hideg lesz, kékes színt ölt magára.

Mi lesz a meghalt emberrel? Mit csinálnak vele! A föld felett hagyják, otthon, vagy ahol a közös sors utólrerte? Hisz a test bomlásnak, rothadásnak indulván kellemetlen szagot hagy maga után, mely megfertőzi a levegőt s ezáltal magát az élő embert is.

A meghalt embert eltemetik. Beleteszik abba a négy szál deszkából összerótt, összetákoltt feketére mázolt, vagy cifra, fényes érckoporsóba, azután megadván a kellő végtisztességet, kiviszik a halottak néma és csendes birodalmába: a temetőbe, ahol egy már előre készen ásott sírgödörbe temetik. Ott a föld alatt évtizedekig tart a hullának megsemmisülése amíg csak a csontok maradnak meg.

Valahányszor egy embertársam halálát halálom, látom azt a gyászkocsit, rajta a koporsót, mely kimegy a temetőbe, ott a már előre készen megásott sírt, a halott elföldelését, egy kérdést vetek fel, hát a föld, koronájának az embernek ugyanaz, közös a megsemmisülése, mint az okatlan állatnak, igavonó baromnak? Nincs a megsemmisülésnek szebb, igazabb módja, mint a földbe temetés?

A megsemmisülésnek egy másik módja is van, mely az emberhez legjobban illik s ez a pillanat alatt, a tűz által történő halotthamvasztás. A megsemmisülés költészete ez.

E lap hasábjain már több ízben megszólaltam, igyekeztem a megsemmisülés két módját szembeállítani s amennyire lehetett megvilágosítani, hogy egyedül csak a pillanat alatt, a tűz által történő megsemmisülés a szép, az ideális.

Jelen cikkemben újból ezt teszem. Szembe ál-lítom e két dolgot, előhozom minden eshetőségét és a megsemmisülés költészetét dicsőítem. A kezemben lévő fáklya tűzénél odavezetem az olvasót a tűzhez és a krematoriumhoz és oly boldoggá tenné az a tudat, ha megértené eszménk magasztosságát minden ember, hisz ez minden ember érdeke, mivel közös sorsát: a meghalást senki sem kerülheti ki, a halál elől senki sem menekülhet el.

A hátramaradott szomorú, fájdalmas szívvél adja tudtára ismerősnek, rokonnak szeretettje elhunytát, valamint azt is, hogy nevezett ezen és ezen a napon, a napnak meghatározott órájában ebben és ebben a temetőben helyezik örök nyugalomra.

Örök nyugalom! Mily naiv fogalom! Hát mit értünk örök nyugalom alatt? Azt a rövid 30 évet, mely a budapesti temetőkben elföldelt halottakra vonatkozik? Hisz az az idők gyors szárnyán úgy elrepül, eltűnik, mintha nem is lett volna. És azután a törvény által meghatározott idő letelte után mi lesz a halottal? Ott hagyják régi nyughelyén vagy kilakoltatják? A régi nyughelyén a főrosi temetőkről alkotott szabályrendelet értelmében a halott nem maradhat, mivel az egyes parcellák — melyekben 30 évvel ezelőtt temettek — végleges kiürítésével a temető újabb rendezés alá esik. Így volt ez 1909. évben is, amikor a kerepesi köztemetőben kilenc parcella került bolygatás, végleges kiürítés alá. Ezekben a parcellákban sem maradhettek tovább nyughelyükön a halottak. A mennyiben tehát a halottak régi nyughelyükön nem maradhatnak, két eshetőség áll fenn. A halottat exhumáltatni vagyis új sírba tétetni, ahol újabb 30 évre szól a pihenés, vagy pedig sokakkal egyetemben közös sírba jut. Különben is ha az idők gyors múlását tekintetbe vesszük, idővel sok-sok halott végső sorsa a közös sír,

A föld alatt a halott lassan-lassan bomlásnak indul, elrothad, férgek táplálékává lesz és bizony előfordult már az is, magam szemtanuja voltam, hogy 30—40 év után sem oszlott fel teljesen a halott. Mily kellemetlen undorító látvány — bosszúságát e kifejezésért — amidőn embertársunkat, felebarátunkat, testvérünket ily állapotban látjuk. Bizony e látvány sok ideig szemünk előtt lebeg, a kellemetlen büz, mely ott a sir előtt, a koporsó felbontásakor orrunkhoz csapódott, sok időre elrontotta étvágyunkat. E sorok leírása az olvasó előtt talán közömbös, de szeretném ily jelenet alkalmával, ha ott volnának és személyesen meggyőződnenek.

A halotthamvasztásnál a halott nyugideje nincs meghatározva. Szeretett hozzátartozómat a Krematóriumban elégetik, hamvát urnában megkapom, haza viszem otthonomba, családi szentélyembe, tűzhelyembe és cseklye, drága erekleként őrzöm, mely átszáll apáról fiúra és annak gyermekeire. A megsemmisülés sem oly hétköznapias, rideg, hideg, nem nyújt oly kellemetlen, undorító látványt, hiszen itt percről van szó, melynek elmúltja után hamuvá lesz az elhunyt. Itt a rémes látványról sem lehet szó, undorító szag sem üti meg az ember arcát, közös sir sem a jövője, hiszen a megsemmisülés a krematórium belsejében tűz által történik, a hamu pedig szagtalan és ha nincs is szándékában a hozzátartozónak emlékként megőrizni az urnát, akkor a benne levő szeretettje hamvát szétszórja a világ négy tája felé, ahol elegyedvén a földhöz, tápanyagot adván neki, belőle szemet gyönyörködtető virág vagy termőkalásznő.

Az ember legtöbbje hódol a szép temetésnek. Így cselekszünk, ha nemzetünk nagy halottjáról van szó. És a temetés megtörténte után a halott a feledés örök homályában él, sirját nem keresik fel elhagyott, jeltelen. Ha mindenszentek és halottak napján kimegyünk a temetőbe, vesszük észre különösen, amikor oly sok sir fel van diszítve, telve a gyertyák özönétől, hogy milyen sok az elhagyott, elhanyagolt sir, az elfelejtett halott. És legyünk őszinték, mikor ily elhagyott, elhanyagolt sirt látunk, az embert a mulandóság hideg szele érinti, legjobban emlékezteti gyarlóságunkra és eszünkbe juttatja: mi is lesz velünk a meghalás által?

Ez a halotthamvasztásnál megszűnik. Akkor elhagyott, elhanyagolt, jeltelen, behorpadt, gazzal benőtt sírról nem lesz szó. Nem is lehet, hiszen urnában őrzöm, legkedvesebb szeretettem földi maradványát, oltárom, drága emlékem, ereklejem az otthon, a családi fészken, tűzhelyemben, velem van halála után is az Istenben megboldogult.

Talaj fertőzés, ennek révén a víz is megfertőződik, nagyobb csapás alkalmával: cholera, pestis,

bizony a temető kis területe révén megtörténik a még nagyobb baj: a járvány tovább fejlesztése, halottrablás, árvíz alkalmával a halottnak a víz által történő kimosása: mind-mind a földbetemetés következményei.

A temető felszabadítása által nagy területet hasznosabb célra lehetne fordítani, amely bizony itt Budapesten, tekintetbe vévén a sok temetőt, elég nagy. Kerepesi-temető, X. ker., Új-temető, farkasréti, németvölgyi, tabáni, táborhegyi, törökkői stb. temetők. Ha Budapesten a halotthamvasztás diadalt aratna, életbe lépne, valamelyik temető kis területén is elférne a krematórium és az urnacsarnok és ezáltal sok terület felszabadulna.

Sokan, akik nem hívei a halotthamvasztásnak, azzal állnak elő, hogy ha ezen eszme nálunk is termékeny talajba jutna, diadalt aratna, úgy rohamosan emelkednék a mérgezés után való gyilkosság és így bajos volna azt kideríteni, hogy természetes vagy természetellenes halállal mulatt-e ki a nevezett.

Nevetséges érvelés! Akinél a halálozás gyanus, azt ugyis felbontják. A földbetemetett és esetleg mérgezés által láb alól eltett exhumálása alkalmával megtörtént az is, hogy nyomát sem találták és viszont előfordult, hogy természetes halállal kimulna is mutatkozott mérgezés, ami oly módon volt lehetséges, hogy a föld tartalmazván mérget: felszívódott a testbe.

Legyen kimondva törvényileg esetleg, nehogy a bizalmatlanok akadékoskodjanak, hogy minden elhamvasztandó hulla alapos orvosi vizsgálat alá vétessék, esetleg felboncoltassék.

A külföld nagyobb városaiban már megérett ez az eszme, már állnak krematóriumok, sajnos, mi vagyunk azok, akik elmaradtunk.

A temetésrendezők, a virágárosok, a sirkőgyárosok, a főtisztelendő papság és végül maga a belügyminiszter: ezek a hosszú sorai, akik félve, aggodva, mintha nagy veszély előtt állna Magyarország, tárgyalnak ezen dolog fölül és minden igyekezetük azt csirájában elfojtani.

És ez az aggodalom, félelem üzleti érdekből történik. A székesfővárosnak ma a temető egyik legjobb pénzforrása. És nem is csodálom. Amikor például a Kerepesi temetőben egy sírhelynek 1200, 900, 600, 500, 400 korona az ára. De hiszen ez a jövedelem maradhat tovább is, mert az elhamvasztás is díjjal járna, azt az urnát ellehet földelni, esetleg urnacsarnokat felépíteni, ahol szintén díj volna fizetendő.

A temetésrendezők attól félnek, hogy vége a cifra, szép temetésnek. Naiv félelem! A krematóriumhoz is épp oly dísszel, fénnel, pompával lehet a halottat vinni, mint a nyitott sírhoz.

Ugyanez a félelem áll fenn a virágárosoknál és a sírkőgyárosoknál. Nem akarok folytonos ismétlésbe bocsátkozni: aggodalomra, félelemre nincs oka senkinek. Virág nemcsak a halottnak, hanem az élőknek is kell! Nemcsak a halott sírját díszítik és ékítik a virágok özönével, hanem a családi otthon, tűzhelyet, szentélyt is, valamint szórakozóhelyeinket is. A sírkőgyárosok pedig szebbnél szebb urnák eladásával pótolhatják azt a veszteséget, amit esetleg a sírkövek el nem adásánál éri őket.

A belügyminiszter ur aggodalmát nem bírom felfogni.

A főtisztelendő papság pedig szintén ne aggódjon, mert aki teheti, azután is hűve marad a szép egyházi szertartásnak, valamint az se aggassa, hogy esetleg a vallásosság, a hit ereje csökkenne és a jó Isten hatalma az elhamvasztottat éppen úgy feltámasztja, mint a földbetemetettet.

A természet feltámadása: újjászületés ihlessen meg, és amint az felölti új palástját, széppé lesz, úgy igyekezzünk mi is a halálunk után széppé lenni, a mi úgy érhető el, ha testünk nem a földbe jut, hanem a tűz által semmisül meg. Mert a tűz által pillanat alatt történő megsemmisülés az elmúlás költészete.

Bel- és külföldi hírek.

A pozsonyi Uránia 1912—13. évi. jelentésében többek között a következőket olvassuk:

Az ez évi előadások utolsója február 23-án volt. Címe: „A halotthamvasztás“. Irta és olvasta Benzsay Gida ur, a Ganz és Danubius részvénytársaság főhivatalnok, a fakultatív halotthamvasztás behozatalának rettenthetlen előharcosa. Előadásával, melyet Magyarország sok városában tartott meg, több magyar krematoriumnak a föllállítását célozza. Szégyenletes dolog az is, midőn Európa valamennyi országában, még a legreakcionáriusabbakban is, teszem Spanyolországban, be van hozva a fakultatív halotthamvasztás: pl. Olaszországban 30, Németországban 40 krematorium létezik s számuk évről-évre szaporodik, Magyarország és Ausztriában eddig egyetlenegynek a fölépítését sem engedték meg. Ez egyenesen személyi jogfosztás. Mert az ember szuverén módon intézkedhetik vagyonáról, egyedül hullája megsemmisítésének módjáról nem. Igaz, elrendelheti azt is, de csak módosabb ember. Mert eddig csak külföldi krematoriumokban történhetik meg: Gótha, Drezda, München, Chemnitz stb. városai-
ban, ám ez még nagyon drága. Sok pénz is vándorol ezáltal külföldre, Magyarországon a halott-

hamvasztás barátainak beismert száma a 10.000-et meghaladja s eddig egy hazai krematorium sincs.

Benzsay nagy szeretettel, előkészítéssel és tudással foglalkozott a kérdéssel. Mindenekelőtt ismertette a temetők történetét, majd 45 vetített kép keretében megmagyarázta a halotthamvasztást vallás-, kegyelet-, jog-, közegészség- és nemzetgazdasági szempontból. Bemutatta a kiválóbb krematoriumok képeit, — még a Budapesten tervezettnek a rajzait, azután az elégetés folyamatát stb.

Ha az előadást mégsem nevezhetjük a legsikeresebbnek, annak egyedüli oka abban keresendő, hogy azt a rendes óránktól eltérően, délelőtt 11 órára kellett áttennünk, amidőn az aktív hivatalnokok tetemes része, szintugy az orvosok és bírák nem igen jelenhettek meg. Másrészt a felolvasás tulságosan gyors volt, úgy, hogy a hallgatóság a szöveg egy részét nem értette. Meg vagyok győződve, hogyha előadó azt szabadon adta volna elő, a hallgatóság, melynek soraiban ott láttuk Csáky Ödön grófot, dr. Küchler Gyula urat, a tábla elnökét, dr. Mérey Ottó urat, tanácselnököt, Fabinyi Gusztáv urat, kuriai bírót, dr. Tauscher Béla urat, udvari tanácsost, országgyűlési képviselőt, sok táblabíró, nagy örömünkre az összes protestáns lelkészeket és sok mást, elragadtatással távozik onnan.

Felolvasás a halotthamvasztásról. Aradon az ottani mérnök- és építészegylet programjának keretében március 10-én Décsy Sándor máv. mérnök felolvasást tartott a halotthamvasztásról. A közönség teljesen megtöltötte a Kulturpalota földszinti nagytermét és nagy figyelemmel hallgatta az előadó fejtegetéseit. Az előadásról az „Arad és Vidéke“ így ír:

Az érdekes, vetített képekkel kísért előadás folyamán egészen eloszlott az az ösztönszerű ellenszenv, amely a „hamvasztás“ szó hallatára elfogja az embert. Kimutatta és illusztrálta az előadó, hogy ahány nép és ahány kor van, mind különbözőképp bánik el halottjával és hogy a hamvasztás, amely a régebbi — tökéletlen — máglyán való elégetés idejében ellenszenvesebb és drágább lehetett a földbetemetkezésnél, most a kemencék tökéletes berendezése mellett rokonszenvesebb és olcsóbb annál. Nem tartotta szükségesnek a kérdés ellen vagy mellett jobban exponálnia magát, mert ha az ügy gazdasági és közegészségi tekintetben megéri, a krematorium föllállítását úgy sem lehet megakadályozni. A vetített képekből, melyeket a „Hamvasztás“ című folyóirat szerkesztősége bocsátott rendelkezésre, látható volt, hogy pompa és nagyszerűség dolgában a magyarországi krematorium-tervek sem állanak a külföldiek mögött.

Halálozás. Incze József magyar államvasúti felügyelő budai lakásában hirtelen elhunyt. Holttestét kivánságához képest Drezdába szállították és az ottani krematoriumban elhamvasztották.

Fenyvesi Vécsey Arturné urnő szintén a napokban hunyt el. Az ő holttestét is Drezdába szállították, ott elhamvasztották és a hamvakat a bécsi temetőben levő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Tőlünk még aránylag kevés holttestet szállítanak elhamvasztás céljából Németországba, de Ausztriából sok százra megy ezek száma. És ez se inditja a kormányt arra, hogy egy elhatározó gesztussal véget vessen ennek a közgazdaságilag és kulturszempontból is ostoba állapotnak.

A porosz törvény két év előtt megengedte a halotthamvasztást porosz területen, de azért az eltakarításnak ezt a módját korántsem egyenjogusította a temetéssel. Egyik feltétele annak, hogy valakinek a holttestét elhamvasztják az, hogy valamelyik e célra jogosított hatóság előtt ebbeli akarátának kifejezést adjon, illetve erről jegyzőkönyv vétessék fel. Degner berlini aviatikus február 10-iki halálos szerencsétlensége előtt nagy társaságban fejezte ki azt az óhaját, hogy ha lezuhan és meghal, akkor holttestét elhamvasztják. Sőt annyira ragaszkodott ehhez, hogy hozzátartozóival azonnal a hatósághoz sietett, hogy ott a törvényelőírta módon adjon akarátának kifejezést. Minthogy azonban épen dél volt, a hatóság emberei nem voltak hivatalukban és így Degner nem foglalhatta jegyzőkönyvbe kivánságát. Másnap felrepült, lezuhant és meghalt. Hiába volt azonban minden érvelés, minden protekció, a fiatal pilóta holttestét el kellett földelni, mert az elhamvasztást a hatóság meg nem engedte. Emiatt most nagy felzudulás volt Poroszországban és követelik a törvény liberálisabb módosítását.

A zürichi krematóriumban a múlt év folyamán 588 holttestet hamvasztottak el, ezek közül 137-et máshonnan hoztak, 17 gyermek volt, a Zürichben elhalt felnőtt egyének közül tehát 434-et hamvasztottak el. Minthogy pedig az 1913. évben Zürichben összesen, 282 holttestet temettek el, a hamvasztások száma ehhez arányítva $33\frac{1}{3}\%$, ami igazán óriási jelentőségű haladás.

A német krematoriumok februári üzemenedménye ismét gyarapodást tüntet fel a múlt évvel szemben. A múlt év február havában 763, ez évben 935 holttestet hamvasztottak el, a javulás tehát 167, ami $21\frac{8}{10}\%$ -nak felel meg. Az egyes krematoriumok között így oszlik meg ez a szám:

	1914.	1913.
1. Baden-Baden	—	10
2. Berlin	—	96
3. Bremen	—	64

4. Chemnitz	—	51	55
5. Coburg	—	25	36
6. Dessau	—	4	3
7. Dresden	—	56	35
8. Eisenach	—	18	15
9. Esslingen	—	4	—
10. Frankfurt a M.	—	5	9
11. Gera	—	30	19
12. Göppingen	—	6	1
13. Görlitz	—	5	—
14. Gotha	—	57	42
15. Greifswald	—	3	—
16. Hagen	—	3	4
17. Hamburg	—	44	53
18. Heidelberg	—	11	13
19. Heilbronn	—	8	2
20. Jena	—	25	25
21. Karlsruhe	—	13	17
22. Leipzig	—	101	84
23. Lübeck	—	5	9
24. Mainz	—	27	31
25. Mannheim	—	24	17
26. Meiningen	—	5	5
27. München	—	36	—
28. Nürnberg	—	15	—
29. Offenbach a. M.	—	18	23
30. Pössnek	—	11	9
31. Reutlingen	—	1	—
32. Sonneberg i. Ts.	—	10	13
33. Stuttgart	—	33	39
34. Tilsit	—	2	—
35. Treptow-Berlin	—	4	—
36. Ulm	—	17	22
37. Weimar	—	22	10
38. Wiesbaden	—	17	9
39. Zittau	—	36	31
40. Zwickau	—	13	15

Összesen 935 768

Az elhamvasztottak közül 569 férfi és 366 nő volt, vallás szerint 775 ev., 88 katolikus, 23 zsidó és 44 egyéb felekezetű volt. A hamvasztást 720 esetben előzte meg egyházi szertartás.

Közgazdasági hírek.

A Wiener Bank-Verein ma tartotta rendes közgyűlését az igazgató-tanács elnökének, Schenk Adolf lovagnak elnöklése alatt. Az igazgató-tanács javaslatára a közgyűlés elhatározta, hogy a bruttó nyereségből, mely a múlt évi áthozattal együtt 29,004,930.81 koronára rug, a költségek és egyéb kiadások levonása, az ingatlanok és berendezések leírása és az alapszabályszerű levonások eszközzése után $8\frac{1}{2}\%$, vagyis részvényenként K 82.— (az utolsó 9 évben $7\frac{1}{2}\%$ = K 30.—) fizettségük folyó évi április 4-től kezdve, a fennmaradó 618,589.59 korona pedig új számlára átvitessék.

Az igazgató-tanács javaslatára elhatározott továbbá az intézet alaptőkéjének 130,000.000 koronáról 150,000,000 koronára való felemelése 50,000 darab egyenként 400.— korona — összesen

tehát 20,000,000 korona névértékű bemutatóra szóló teljesen befizetett új részvény kibocsátása által akként, hogy az új részvények 1914. január 1-től az intézet jövedelmében részesednek. Elhatározatokat továbbá, hogy közgyűlési határozattal az alaptőke később 180,000,000 koronáig felemelhető. Az alapszabályok a hozott határozatoknak megfelelően módosítottak.

Szerkesztői üzenetek.

F. P. Nagyon köszönjük b. levelében kifejezésre jutó jóindulatát. Mint látni méltóztatik, már mai számunkban is foglalkozunk az Önök ügyével és nagyon szívesen látnók, ha t. tanár ur egy külön cikkben is foglalkoznék e közérdekű dologgal.

B. A. Köszönettel vetjük küldeményét és közöljük azt. Üdv.

Halotthamvasztáshoz szükséges apparátusok

készítését Klingerstierna-Beck legjobban elterjedt szisztemája szerint elvállalja

Gebrüder Beck Offenbach a M. Wilhelmstr. 19. 21.

Eddigi készítményei: Heidelberg, Offenbach, Bergen (Norvégia), Mainz 2 kályha, Meiningen. Bremen 2 kályha, Chemnitz, Heilbronn, Coburg 2 kályha, Baden-Baden, Ulm 2 kályha, Pössneck. Zwickau, Sonneberg, Stuttgart, Jena 2 kályha, Lübeck, Gera 2 kályha, Stockholm.

Szt.-Margitszigeti üdítőviz

legkiválóbb szénsavval telített ásványviz.

Mint asztali víz nagyon kellemes, jó hatású egészség-
ápoló ital Szent-Margitsziget Gyógyfürdő felügyelőségé-
nek saját kezelésében.

TELEFON 36—52.

Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Felügyelősége.

SZENT - LUKÁCSFÜRDŐ GYÓGYFÜRDŐ.

Téli és nyári gyógyhely

csusz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen. Természetes meleg kénes források, radium iszapfürdők, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Radium-Emanatorium. Gyógyszállóak.

Kimerítő prospektust küld a

Szent - Lukácsfürdő igazgatósága Budán.

BRÜNDL JÁNOS csász. és királyi udvari szállító

Budapest, VII., Óvoda-utca 34. Tel. József 15-19.

Központi fűtés és szellőztetés. Gyógy- és gőzfürdők. Vízvezeték, csatornázás és légszusz-berendezések. Városi vízművek, csatornázások és derítőtelepek.

Gebr. Barnewitz, Dresden-A. FÉMÁRUGYÁR.

Sürgőnycim: Barnewitz Dresden. — Telefon: 15. és 344.
Alapított 1865-ben. 400 munkás.

Legcsinosabb munka. Művészi kivi el. Legnagyobb tartósság. Nagy vasszék. Pontos szállítás. Mérsékelt árak. A kivétel a beküldött rajzok szerint olcsón történt. Művészi bronzablak. Képviselők kerestetnek. Hamvvedrek, urnák tömör bronzból.

Zongora, cimbalom, harmónium és mindenféle hangszer

Hamvasztó - kályhák

készítését Rich. Schneider-féle rendszer szerint, amely a legjobb és legelterjedtebb (több mint 36 készült eddig) a legmesszebbmenő garancia mellett vállalja a

Bureau für technische Feuerungsanlagen

RICH. SCHNEIDER STETTIN.

G. m. b. H. Schwarzer Damm 13. a.

Sternberg Ármin és Testvére
cégnél csász. és kir. udvari
hangszer-gyár.
Budapest, VII., Rákóczi-u. 60
(Saját palotájában.)